

Važni dersovi za obični svijet

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

Abdulaziz ibn Abdullah ibn Baz

Prijevod:

Mersed Suljkanović

Revizija:

Ersan Grahovac

2014 - 1435

IslamHouse.com

﴿الدروس المهمة لعامة الأمة﴾

« باللغة البوسنية »

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

ترجمة:

مرثد سوليكانو فيتس

مراجعة:

أرسان غراهوفاتس

2014 - 1435

IslamHouse.com

Opći dersovi za obični svijet

Abdulaziz ibn Abdullah ibn Baz,

rahimehullah

U ime Allaha Svemilosnog, Milostivog!

Predgovor:

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, a lijepa konačnica je samo bogobožnim, i neka je Allahova pohvala i blagoslov na Njegova roba i poslanika, našeg Poslanika Muhammeda na njegovu porodicu i sve ashabe,

A zatim,

Ovo su sažete riječi u pojašnjavanju nekih stvari koje su potrebne da poznaje obični svijet o vjeri Islamu, a koje sam nazvao: „*Opći dersovi za obični svijet*“.

Molim Allaha da njima okoristi muslimane i da ih prihvati od mene, On je doista Darežljivi i Plemeniti.

Abdulaziz ibn Abdullah ibn Baz

Opći dersovi za obični svijet

Prvi ders: Sura Fātiha i kratke sure

Suru Fatihu i ono što je moguće od kratkih sura od sure el-Zilzal do sure en-Nas čitati, naučiti ih ispravno izgovorati, zapamtiti ti ih, i naučiti tumačenje stvari koje je obavezno naučiti i shvatiti iz njih.

Drugi ders: Ruknovi (stubovi) islama

Pojašnjavanje pet islamskih ruknova od kojih je prvi i najvažniji: *Šehādet Lā ilāhe illellāh Muhammedun resulullāh* sa tumačenjem istog i pojašnjavanjem značenja i šartova (uslova) svjedočenja *Lā ilāhe illellāh*. Značenje šehadeta je:

- *Lā ilāhe* – nema istinskog Boga, time se negira sve ono što se obožava pored Allaha,
- *Illellāh* – osim Allaha potvrđujući božanstvo i obožavanje samo Allahu Koji nema sudruga.

Što se tiče šartova *Lā ilāhe illellāh* to su:

- a. **Znanje** - koje je suprotno neznanju;
- b. **Ubjeđenje** - koje je suprotno sumnji;
- c. **Iskrenost** - koja je sprotna širku (pridruživanju Allahu nečeg/nekog drugog);
- d. **Potvrda** - koja je suprotna negiranju;
- e. **Ljubav** - koja je suprotna mržnji;

- f. **Naklonost** - koja je suprotna ostavljanju;
- g. **Prihvatanje** - koje je suprotno odbijanju;
- h. **Nevjerovanje u sve drugo što se obožava**-pored Allaha;

Ovi šartovi su sadržani u sljedeća dva stiha:

***Znanje, ubjedenje, iskrenost i potvrda
sa ljubavlju, naklonosti i prihvatanjem istih
I dodaj osmi - nevjerovanje u sve što
se obožava od stvari pored Jedinoga***

Uz ovo je nužno pojasniti značenje svjedočanstva ***Muhammedun resulullāh*** – da je Muhhamed Allahov Poslanik i nužnosti tog svjedočanstva a to su:

- Vjerovanje u sve ono o čemu je obavijestio;
- Pokornost njemu u onome što je naredio;
- Udaljavanje od onoga što je zabranio i odvrćao i
- Da se ne obožava Uzvišeni Allah osim kako je propisao Allah i Njegov Poslanik.

A nakon ovoga da se pojasni preostali ruknovi islama, a to su:

- **Namaz,**
- **Zekat,**
- **Post Ramazana,**
- **Hadždž onome ko ga je u stanju obaviti.**

Treći ders: Ruknovi imana

Ruknovi imana su šest:

- **Da vjeruješ u Allaha,**
- **Njegove meleke,**
- **Njegove knjige,**
- **Njegove poslanike,**
- **Sudnji dan i**
- **Da vjeruješ u Kader-odredbu dobru i lošu da je od uzvišenog Allaha.**

Četvrti ders: Podjela tevhida (monoteizma) i širka (mnogoboštva)

Pojašnjenje vrsta tevhida a to je tri vrste:

- a. **Tevhidur-rububijeh,**
  - b. **Tevhudul-uluhijeh,**
  - c. **Tevhidul-esmai ves-sifat.**
- Što se tiče **tevhidur-rububijeh** on podrazumijeva vjerovanje da je Uzvišeni Allah Stvoritelj svega i da svime time raspolaže i čini šta želi i da u tome nema sudruga.
  - **Tevhidul-uluhijeh** podrazumijeva vjerovanje da je Uzvišeni Allah Jedini Koji ima pravo da se

obožava i da u tome nema sudruga i upravo to značenje nosi šehadet: ***Lā ilāhe ilellāh*** a to je da nema istinskog božanstva osim Allaha. Tako da je obavezno sve vrste `ibadeta-obožavanja usmjeriti samo ka Allahu od namaza, posta i slično, i nije dozvoljeno usmjeriti bilo šta od toga nekome drugome.

- **Tevhidul-esmai ves-sifat** podrazumijeva vjerovanje u sve ono što je prenešeno u Kur`anu ili u vjerodostojnim hadisima od imena i svojstava Uzvišenog Allaha kao i potvrđivanje istih onako kako to dolikuje Uzvišenom Allahu, bez mijenjanja izraza, ili značenja, ili određivanja kakvoće i uspoređivanja, radeći tako po govoru Uzvišenog Allaha: ***Reci: "On je Allah – Jedan! Allah je Utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!"*** (El-Ihlas), i po govoru Uzvišenog Allaha: ***Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi.*** (Eš-Šura, 11.)

Neki učenjaci su podjelili tevhid na dvije vrste i time **tevhidul-esmai ves-sifat** uračunali u **tevhidur-rububijeh**, i toj podjeli nema smetnje jer je u oba slučaja jasno ono što treba pojasniti.

Širk se, također, dijeli na tri vrste:

- a. **Veliki širk**

- b. **Mali širk**
- c. **Skriveni širk**

- Od svojestvenosti **velikoga širka** jeste da on poništava sva dobra djela i da onaj ko umre na njemu i ne pokaje se od njega biće vječno u Vatri. Rekao je Uzvišeni Allah: ***A da su oni širk učinili, sigurno bi im propalo ono što su činili.*** (El-En'am, 88.), kao što je rekao: ***Mušrici nisu dostojni da Allahove džamije održavaju kad sami priznaju da su nevjernici. Djela njihova će se poništiti i u Vatri će vječno ostati.*** (Et-Tevba, 17.), pa onaj ko umre sa velikim širkom Allahu mu ga neće oprostiti i njemu je ulazak u Džennet zabranjen, kao što je rekao Uzvišeni Allah: ***Allah neće oprostiti da Mu se širk čini, a oprostiće manje grijehove od toga kome On hoće.*** (En-Nisa', 48.), i rekao je Uzvišeni: ***Ko Allahu širk čini, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko pomoći.*** (El-Maide, 72.)
Od oblika velikoga širka je: dovljenje mrtvima i kipovima i traženje pomoći od njih i zavjetovanje njima, kao i prinošenje žrtvi njima i slično tome.
- Što se tiče **malog širka** to je svako djelo koje je šerijatskim tekstom u Kur'anu ili Sunnetu potvrđeno i nazvano širkom, a da ne spada u veliki širk. Primjer toga je: mala količina rijaluka-pretvaranja u nekim djelima, zaklinjanje nečim

pored Allaha, kao i govor: „Što Allah želi i ti.“ i slično tome. Dokaz za ovaj oblik širka je govor Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem: **„Najviše čega se plašim za vas je mali širk.“** Pa su ga upitali šta je to, pa je rekao: **„Rijaluk.“** Bilježe ga Ahmed, Taberani, Bejheki preko Mahmuda ibn Lubejda el-Ensarija, radijallahu `anhu, sa dobrim lancem prenosilaca, a bilježi ga et-Taberani sa više dobrih lanaca preko Mahmuda ibn Lubejda od Rafi`a ibn Džurejdža od Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem. Također, govor Allahovog Poslanika: **„Onaj ko se zakune nečim mimo Allaha učinio je širk.“** Bilježi ga Ahmed sa vjerodostojnim lancem prenosilaca od Omera ibn el-Hattaba, radijallahu `anhu. Bilježe Ebu Davud i Tirmizi sa vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ibn Omera, radijallahu `anhuma, od Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, da je rekao: **„Ko se zakune nečim mimo Allah učinio je kufr ili širk.“** I govor Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem: **„Nemojte govoriti: 'Šta Allah hoće i šta hoće taj i taj.', nego recite: 'Šta Allah hoće, a zatim taj i taj.'“** Bilježi ga Ebu Davud sa vjerodostojnim lancem prenosilaca od Huzejfe ibn Jemana, radijallahu `anhu. Ova vrsta širka ne obavezuje otpadništvo počinitelja kao ni njegov vječni boravak u Vatri, ali ona ipak čini manjkavom obaveznu potpunost tevhida.

- Što se tiče treće vrste širka a to je skriveni širk, dokaz za njega je govor Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem: „**Želite li da vas obavijestim čega se više za vas bojim od lažnog mesiha Dedždžala?**“ pa su rekli: „**Želimo, Allahov Poslaniče.**“ Pa je rekao: „**Skriveni širk, a to je da ustane čovjek da klanja pa uljepša svoj namaz zato što primjeti da neki čovjek gleda u njega.**“ Bilježi ga Ahmed u svome *Musnedu* preko Ebu Se`ida el-Hudrija, radijallahu `anhu.

Širk se, također, može podijeliti samo na dvije vrste:

- a. **Veliki širk**
- b. **Mali širk**

Dok bi skriveni širk bio sadržan u ove dvije vrste, pa bi tako bio veliki u slučaju licemjera (munafika), jer oni sakrivaju svoje nevjerovanje, a ispoljavaju islam, pretvarajući se i zbog straha za sebe. Dok bi mali skriveni širk bio poput male količine rijaluka, kao što je došlo u hadisu Mahmuda ibn Lubejda el-Ensarija koji je prethodio, kao i spomenuti hadis Ebu Se`ida el-Hudrija.

A Allah je garant uspjeha.

Peti ders: Ihsan (najveći stepen vjerovanja)

Sadrži jedan rukn, a to je da: **Obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš On tebe vidi.**

Šesti ders: Šartovi namaza

Šartovi (stvari koje moraju prethoditi namazu) namaza su devet:

- 1. Islam;**
- 2. Razum;**
- 3. Punoljetnost;**
- 4. Čistoća (abdest ili po potrebi gusul);**
- 5. Uklanjanje nečistoće (sa tijela, odijela i mjesta gdje se klanja);**
- 6. Pokrivanje stidnog mjesta;**
- 7. Nastupanje vremena;**
- 8. Okretanje ka kibli;**
- 9. Nijjet-namjera (u srcu).**

Sedmi ders: Ruknovi (sastavni dijelovi) namaza

Ruknovi¹ namaza su četrnaest:

---

¹ Dijelovi namaza koji ako se izostave namjerno ili zaboravom čine namaz neispravnim. (op. rev.)

- 1. Stanjanje u namazu;**
- 2. Početni tekbir;**
- 3. Učenje Fatihe;**
- 4. Ruku`;**
- 5. Ispravljanje sa ruku`a;**
- 6. Činjenje sedžde na sedam dijelova tijela;**
- 7. Podizanje sa sedžde;**
- 8. Sjedenje između dvije sedžde;**
- 9. Smirenost u svim radnjama;**
- 10. Obavljanje svakog rukna po redoslijedu;**
- 11. Zadnji tešehhud;**
- 12. Sjedenje na zadnjem tešehhudu;**
- 13. Salavat na Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, na zadnjem tešehhudu;**
- 14. Predaja selama;**

Osmi ders: Vadžibi namaza

Vadžibi namaza (koji ako se izostave namjerno bez opravdanog razloga čine neispravnim namaz, a ako se izostave zaboravom obavezno je učiniti sehvi-sedždu) su osam:

- 1. Svi tekbiri u namazu, osim početnog (jer je rukn);**
- 2. Izgovor: „Semi`allahu li men hamideh“ imamu kao i onom ko zasebno klanja;**

3. **Izgovor:** „**Rabena lekel hamd**“ svakome (imamu, ko klanja za imamom i onome ko klanja zasebno);
4. **Izgovor:** „**Subhane rabijjel `azim**“ jedanput na ruku`u;
5. **Izgovor :** „**Subhane rabijjel a`la**“ jedanput na sedždi;
6. **Izgovor:** „**Rabigfir li**“ jedanput između dvije sedžde;
7. **Prvi tešehhud;**
8. **Sjedenje za prvi tešehhud.**

Deveti ders: Pojašnjenje Tešehhuda

Pojašnjenje kakvoće tešehhuda, a to je:

- da na sjedenju kažeš: „**Ettehijjātu lillāhi ves-salevatu vettajjibātu esselāmu `alejke ejjuhennebijju ve rahmetullahi ve berekātuhu esselāmu `alejna ve `ala `ibādillāhis-sālihīn ešhedu en lā ilāhe illellāh ve ešhedu enne muhammden abduhu ve resūluh.**“ (Najljepši pozdravi Allahu, blagoslovi i dobrodati; selam tebi, Vjerovjesniče, i Allahova milost i Njegova blagodat; mir nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.)

- Zatim nakon toga doneseš salavat i tražiš bereket za Poslanika, sallallahu `alejhi ve selle, tako što ćeš reći: „**Allāhumme salli `alā Muhammedin ve `alā āli Muhammed kema sallejte `alā Ibrāhīme ve `alā āli Ibrāhīme inneke hamīdun medžid, ve bārik `alā Muhammed ve `ālā āli Muhammed kema bārekte `alā Ibrāhīme ve `alā āli Ibrāhīme inneke hamīdun medžid.**“ (O Allahu, smiluj se Muhammedu, i njegovoj porodici, kao što si se smilovao Ibrahimu i njegovoj porodici. Zaista si Ti Hvaljeni i Gordi. O Allahu, blagoslovi Muhammeda i njegovu porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahima i njegovu porodicu. Doista si Ti Hvaljeni i Gordi.)
- A zatim na zadnjem tešehhudu se Allahu utječeš od džehennemske i kaburske patnje, od ovosvjetskih i ahiretskih iskušenja, i od iskušenja lažnog mesiha Dedždžala. (**Allāhumme innī e'ūzu bike min 'azābi-l-kabri ve min 'azābi džehenneme ve min fitneti-l-mahjā ve-l-memāti ve min šerri fitneti-l-mesīhi-d-dedždžāli**" (O Allahu, utječem ti se od kaburske kazne i od kazne Džehennema, od ovosvjetskih i ahiretskih iskušenja, i od iskušenja Mesiha Dedždžala)
- A zatim će proučiti od dova što želi, naročito dove koje su prenešene od Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, kao što su: „**Allāhumme innī zalemtu nefsi zulmen kesīrā**

ve lā jagfiru zunūbe illā ente fagfirī magrireten min `indik verhamnī inneke ente-l-gafūru-r-rahīm“ (O Allahu, ja sam svoju dušu ogriješio velikom nepravdom, a grijehe ne oprašta niko osim Ti. Pa mi oprost i oprostom Tvojim i smiluj mi se, Ti si, doista, Onaj Koji prašta i Koji je milostiv.)

Što se tiče prvog tešehhuda, u njemu će nakon učenja Ettehijjātu ustati na treći rekjat u podnevskom, ikindijskom, akšamskom i jacijskom namazu, a ukoliko bi dodatno donio salavate na Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, to je još bolje, jer općenitost hadisa ukazuje na to, a zatim da ustane na treći rekjat.

Deseti ders: Namaski sunneti

Namaski sunneti (pohvalne radnje u namazu) su npr:

1. Dova na početku namaza;
2. Stavljanje desne ruke preko lijeve u toku stajanja u namazu i nakon povratka sa ruku`a;
3. Dizanje ruku skupivši prste i ispruživši ih naspram ramena ili ušiju prilikom početnog tekbira, kao i prilikom odlaska na ruku` i povratka

- sa njega, i prilikom ustajanja sa prvog tešehhuda na treći rekjat;
4. Povećati broj zikrova na ruku`u i na sedždi više od jedanput;
  5. Dodavanje propisanih dova prilikom povratka sa ruku`a nakon govora: „**Rabenā lekel hamd**“, kao i povećavanje broja izgovora riječi: „**Rabigfir ĩ**“ između dvije sedžde (do tri puta) ili druge prenešene dove;
  6. Poravnjavanje glave naspram leđa prilikom činjenja ruku`a;
  7. Raširenje ruku i laktova od tijela prilikom sedžde, kao i stomak od natkoljenica i natkoljenice od potkoljenica;
  8. Dizanje podlaktica od zemlje tako da je ne dotiče;
  9. Da klanjač prilikom sjedenja sjedi na lijevoj nozi, kao i držanje desne uspravno prilikom prvog sjedenja i između dvije sedžde;
  10. Tzv: teverruk na zadnjem sjedenju u trorekatnim i četverorekatnim namazima, a to znači da lijevu nogu stavi pod desnu potkoljenicu i sjedne lijevom stranom na pod, a desnu nogu da drži uspravno;
  11. Pokazivanje desnim kažiprstom na prvom i drugom sjedenju od početka do kraja tešehhuda i pomjerenje prilikom učenja dove;
  12. Donošenje salavata i traženje bereketa za poslanika Muhammeda, sallahu `alejhi ve sellem,

- i njegovu porodicu kao i za Ibrahima i njegovu porodicu prilikom prvog sjedenja;
13. Dovu na zadnjem tešehhudu;
  14. Učenje (Kur'ana) naglas na: sabah namazu, džuma namazu, dva bajrama, namazu za kišu kao i na prva dva rekjata akšama i jaciye;
  15. Tiho učenje u namazu prilikom podnevnog i ikindijskog namaza, kao i u trećem rekjatu akšamskog, i trećem i četvrtom rekjatu jacijskog namaza;
  16. Učenje dijelova iz Kur`ana nakon Fatihe;
- Kao i vođenje brige o drugim prenešenim namaskim sunnetima, pored ovih koje smo spomenuli, kao što su: dodatne dove nakon: „Rabbenā lekel hamd“ nakon povratka sa ruku`a za imama, onome ko klanja iz imama i onome ko klanja zasebno jer je to od sunneta. Također je od sunneta stavljanje raširenih šaka na koljenja prilikom ruku`a itd.

Jedanaesti ders: Stvari koje kvare namaz

Stvari koje kvare namaz su osam:

1. Namjieran govor u namazu sa znanjem o zabrani toga, a što se tiče onoga ko to nenamjerno učini ili ne zna, njegov namaz nije pokvaren;
2. Smijanje naglas;
3. Jedenje;

4. Pijenje;
5. Otkrivanje stidnoga mjesta;
6. Okretanje većine tijela od pravca kible;
7. Prekomjerno i uzastopno igranje u namazu;
8. Gubljenje abdesta.

Dvanaesti ders: Šartovi abdesta

Šartovi abdesta su deset:

1. Islam;
2. Razum;
3. Punoljetnost;
4. Nijjet;
5. Da nema namjeru gubljenja abdesta sve dok ne upotpuni abdest;
6. Da otkloni stvari koje obavezuju abdest;²
7. Čišćenje (stidna) dva otvora prije uzimanja abdesta vodom ili kamenčićima i onim što mijenja kamenčiće u tom propisu kao: papir i sl.;
8. Čistoća vode kojom se čisti kao i da je dozvoljena (da nije ukradena i sl.);
9. Otklanjanje svega onoga što sprečava dolazak vode do kože;

---

² Tj. koje kvare abdest. (op. rev.)

10. Nastupanje namaskog vremena onome ko je sahibi uzur (ko ima opravdanje) i koji za svaki namaz (mora da) uzima abdest.

Trinaesti ders: Ruknovi abdesta

Ruknovi i abdesta su šest:

1. Pranje lica u koje ulazi izapiranje usta i nosa;
2. Pranje ruku do iza lakata;
3. Potiranje čitave glave sa ušima;
4. Pranje nogu do iznad članaka;
5. Redoslijed u pranju;
6. Konstanost u pranju (da se ne prave velike vremenske razlike u pranju dijelova tijela).

Poželjno i od sunneta je da se lice, ruke i noge operu do tri puta, kao i ispiranje usta i nosa, dok je vadžib to učiniti najmanje jedanput. Što se tiče potiranja glave nije propisano da se potire više od jedanput, kao što su na to ukazali vjerodostojni hadisi.

Četrnaesti ders: Stvari koje kvare abdest

Stvari koje kvare abdest su šest vrsta:

1. Izlazak nečega na dva (stidna) otvora;

2. Izlazak nečistoće iz tijela;
3. Gubljenje svijesti spavanjem ili nečim drugim;
4. Direktno dodirivanje spolnog organa šakom bilo gornjim ili donjim dijelom šake (tj. bez pregrade kao što je ogrtač i sl.);
5. Jedenje devinog mesa;
6. Otpadništo od islama, da Allah nas i sve muslimane sačuva od toga;

Važna napomena:

Što se tiče gasuljenja mrtvaca ispravno je da to ne kvari abdest, i to je mišljenje većine učenjaka, zbog nedostatka dokaza za to. Ali ukoliko bi ruka onoga koji gasuli mrtvaca direktno dodirnula polni organ mrtvaca, bio bi mu obavezan abdest. Stoga mu je obaveza da ne dodiruje polni organ mrtvaca osim kroz pregradu. Isto tako, dodirivanje supruge ne kvari abdest na bilo kakav način, bez obzira da li je dodirnuo sa strašću ili bez, što je ispravniji od dva stava islamskih učenjaka, ukoliko ne izade ništa na polnom organu. Dokaz tome je da je Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem, ljubio svoje žene, a zatim bi klanjao i ne bi ponovo uzimao abdest zbog toga. A što se tiče govora Uzvišenog Allaha u surama en-Nisa` i el-Maideh: ***Ili dodirnete žene.*** (En-Nisa`, 43., el-Maide, 6.), tu se misli na polni odnos, po ispravnijem od dva stava islamskih učenjaka, i ovo je bio govor Ibn `Abbasa, radijallahu `anhuma, kao i ogromnog broja učenjaka od potonjih i kasnijih.

A Allah je garant uspjeha.

Petnaesti ders: Kićenje lijepim karakternim osobinama je propisano svakom muslimanu

Kićenje lijepim osobinama je propisano svakom muslimanu od kojih su:

- Iskrenost
- Povjerljivost
- Čednost
- Stid
- Hrabrost
- Plemenitost
- Odanost
- Udaljavanje od svega onoga što je Allah zabranio
- Lijepi komšijski odnosi
- Pomaganje onome ko je u potrebi shodno mogućnosti

Kao i mnoge druge pohvalne osobine na koje su ukazali Kur`an i Sunnet.

Šesnaesti ders: Kićenje islamskim bontonom

Vladanje lijepim islamskim ponašanjem od kojih su:

- Nazivanje selama;

- Vedrost lica;
  - Jedenje i pijenje desnom rukom;
  - Učenje bismile u početku jela i pića;
  - Zahvala Allahu riječima: „Elhamdulillah“ na kraju jela i pića;
  - reći: „Elhamdulillah“ kada se kihne;
  - reći onome ko to kaže: „Jerhamukellah“;
  - obilazak bolesnoga;
  - praćenje dženaza kako bi klanjao namaz i ukopao mrtvog;
  - propisane islamske radnje prilikom ulaska u džamiju;
  - propisane islamske radnje prilikom ulaska i izlaska iz kuće;
  - propisane islamske radnje prilikom putovanja;
  - lijep odnos prema roditeljima, bilžnjima, komšijama, mladim i starim;
  - čestitanje prilikom rođenja djeteta nekome;
  - dovljenje i traženje bereketa onome ko se oženio/udao;
  - iskazivanje saučešća onome ko je pogođen nedaćom;
- kao i mnoga druga islamska vladanja i ponašanja kao što je prilikom oblačenja odjeće i njenog skidanja, ili obuvanja obuće i mnoge druge radnje.

Sedamnaesti ders: Upozorenje na širk i neke vrste velikih grijeha

Upozoravam vas i dobro se čuvajte širka i velikih grijeha kao što su:

- a. sedam upropaštavajućih grijeha koji su:
  - činjenje širka Uzvišenom Allahu;
  - sihr;
  - bespravno ubistvo osobe koju je zabranio Allah, osim ako šerijat zahtjeva drugačije (u slučaju odmazde, činjenja bluda oženjene osobe i sl.);
  - kamata;
  - bespravno uzimanje imetka siročeta;
  - bježanje sa bojnog polja;
  - potvaranje čestitih i čednih vjernica;

U upropaštavajuće grijeha spada i:

- neposlušnost roditeljima;
- kidanje rodbinskih veza;
- lažno svjedočenje;
- laganje;
- uznemiravanje komšija;
- činjenje nepravde ljudima po pitanju njihovih života, imetka i časti;
- pijenje alkohola;
- kockanje;
- ogovaranje;
- prenošenje tuđih riječi;

i drugi oblici velikih grijeha koje su zabranili Allah i Njegov Poslanik, sallallahu`alejhi ve sellem.

Osamnaesti ders: Priprema umrlog, klanjanje dženaze i ukop

Ovo su neki detalji u pogledu toga:

1. Propisano je da se čini **talkin** onom kome se nazire smrt; a to je da se podstiče na izgovaranje: *Lā ilāhe illallāh*, kao što je došlo u govoru Allahovog Poslanika, *sallallahu `alejhi ve sellem*: **„Podstičite vaše umrle na izgovor: *Lā ilāhe illallāh*.“** (Bilježi ga Muslim u svome Sahihu) Pod umrlim u hadisu se misli na one kojima je nastupio smrtni čas, a to su oni na kojima su vidljivi znaci nastupanja smrti.
2. Kada se utvrdi smrt propisano je da se zatvore očni kapci umrlom, kao i da mu se priveže donja vilica zbog hadisa koji ukazuju na propisanost toga.
3. Vadžib je gasuljenje umrlog muslimana, osim u slučaju šehida koji je poginuo u bici, on se ne gasuli niti mu se klanja dženaza, već će se ukopat u odjeći u kojoj je poginuo, jer Allahov Poslanik, *sallallahu `alejhi ve sellem*, nije naredio da se gasuli poginuli borci na Uhud kao što im nije klanjao dženazu.
4. Način gasuljenja umrloga jeste da se prekrije stidno mjesto umrlom, a zatim da malo podigne iznad i blago pritisne stomak. Zatim će onaj koji

gasuli umrloga umotati oko ruke neku krpu i njome ga očistiti, a zatim ga abdestiti kao što se to čini za namaz. Potom će oprati glavu i bradu umrloga vodom pomiješanom s lotosom ili sličnim. Zatim će oprati njegovu desnu stranu, a potom lijevu, a zatim na isti način oprati drugi i treći put, i prilikom svakog pranja proći će rukom po njegovom stomaku, pa ukoliko nešto izađe iz njega opraće to, i to mjesto pričvrstiti vunenom gazom, pa ukoliko bude nedovoljno može se poslužiti nekim medicinskim sredstvima kao što su flasteri ili slično. Ukoliko ne uspije mrtvoga očistiti sa tri pranja povećat će na pet ili sedam puta, a zatim ga nekom tkaninom posušiti i namirisati njegove zamaknute dijelove tijela kao i mjesta kojima je sedždu činio, a ukoliko bi namirisao cijelo tijelo bilo bi bolje. Isto tako će šake umrloga namirisiati bahurom-vrsta mirisa, a ukoliko bi mu brkovi ili nokti bili dugi skratit će ih, mada ukoliko bi ih ostavio tako nema smetnje. Kosu mu neće uljepšavati i namještati, kao što neće dirate dlake sa stidnih mjesta niti obrezivati zbog nedostatka dokaza za to. Kosa žene će se načiniti u tri sveza i uvezati straga.

5. Oblačenje ćefina umrlome: najbolje je da se muška umrla osoba obuče u trodijelne bijele ćefine i da nemaju u sebi oblik košulje niti prekrivača za glavu, kao što je to činio Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem. Ćefine će

mu postepeno obući, a ukoliko bi se obukao u košulji, pantolama i sa kapom ne bi imalo smetnje. Dok se ženska osoba oblači u petodijelne ćefine, tzv: dir`, himar, izar i dva liffeta (svaki dio ponaosob pokriva određeni dio tijela). Malodobni dječak se oblači u jednodijelni do trodijelnog ćefina, a djevojčica u trodijelni ćefin od: kamisa i dva lifeta. Uz to da ono što je vadžib u pogledu svih jeste da se obuče bar u jednodijelni ćefin. Ukoliko je umrli umro kao muhim (onaj koji je u obredima hadždžda ili umre) takav će se ogasuliti sa vodom i lotosom i ćefini će mu biti izar i rida (obavezna odjeća onoga ko obavlja hadždž ili umru), a može se obući i drugi ćefin, ali mu se neće prekrivati glava niti lice, kao što se neće namirisati, jer će na Sudnjemu danu biti proživljen čineći telbiju (govoreći: lebejk Allahumme lebejk) kao što je to došlo u vjedostojnim hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem. U slučaju žene koja umre u obredima umre ili hadždža njoj će se obući ćefini kao i drugima, s tim što se neće mirisati, i njeno lice neće biti prekrivano nikabom, niti će joj se rukavice oblačiti na ruke, već će joj se lice i ruke prekriti sa ćefinima u koje je obučena, kao što je to već pojašnjeno u svojstvima oblačenja ćefina ženskoj osobi.

6. Najpreči ljudi za gasuljenje i klanjanje dženaze umrlom su:

- Onaj kojeg je oporučio umrli da ga gasuli i klanja mu dženazu;
- Otac;
- Djed;
- A zatim najbliži u srodstvu u pogledu muškaraca.

Što se tiče žene:

- Ona koju je oporučila umrla da je gausli;
- Majka;
- Nena;
- Zatim najbliže žene koje su joj u srodstvu

Isto tako je propisano da supružnici jedno drugo gasule, kao što je bio slučaj Ebu Bekra, radijallahu `anhu, kojeg je gasulila njegova supruga, i Alija, radijallahu `anhu, koji je gauslio svoju suprugu Fatimu, radijallahu `anha.

7. Način klanjanja dženaze umrlome:

Dženaza namaz se sastoji od četiri tekbira, tako što će nakon prvog tekbira proučiti suru Fatihu i ako bi uz nju proučio kratku suru ili jedan ili dva ajeta bilo bi poželjno, zbog vjerodostojnog hadisa koji je prenešen o tome od Ibn Abbasa, radijallahu `anhuma. Zatim će donijeti drugi tekbir i donijeti salavate na Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, kao što to čini na tešehhudu u namazu. Zatim će donijeti treći tekbir i proučiti slijedeću dovu: „**Allāhummegfir li hajjina ve mejjitina ve šāhidinā ve gā'ibina ve sagīrinā ve kebīrinā ve zekerina ve unsānā, Allāhumme men ahjejtehu minna fe 'ahjihi `alel-islam ve men**

teveffjehu minnā feteveffehu `alel-iman, Allāhummegfir lehu verhamhu ve `afihi ve `afu `anhu ve ekrim nuzulehu ve vevesi` mudhalehu vegsilhu bil-māi ves-seldži vel-berdi ve nekkihhu minel-hatājā kemā junekkas-sevbul-ebjedu mined-denes ve ebdilhu dāren hajren min dārihi ve ehlen hajren min ehlihi ve edhilhul-džennete ve e'izhu min `azābil-kabr ve `azabin-nar vefsah lehu fī kabrihi ve nevvir lehu fihi, Allāhumme la tahrimna edžrehu ve la tudillena ba`dehu.

O Allahu, oprosti našim živim i mrtvim, prisutnim i našim odustnim, našim malim i našim odraslim, ljudima i ženama. O Allahu, onoga koga poživiš poživi ga na islamu, a onoga koga usmrtiš usmrti na iman. Allahu oprosti mu, smiluj mu se, sačuvaj ga i pređi mu preko grešaka i pripređi mu lijepo mjesto boravka, propiširi mu ulaz u njega, i operi ga vodom, snijegom i ledom³ i očisti ga od grijeha

---

³ Kaže Ibnul-Kajjim: „Upitao sam Šejhul-Islama o značenju Vjerovjesnikove, sallallahu `alejhi ve sellem, dove: 'Allahu ti me očisti od grijeha mojih vodom, snijegom i ledom.', kako se grijesi čiste time? I koja je korist u specificiranju tih stvari? I njegovih riječi u drugoj verziji: 'Hladnom vodom.'³, kad vrela bolje čisti? On mi kaže: 'Grijesi izazivaju vrelinu, prljavštinu i slabost srca, tako da ono klone, i u njemu se raspali vatra strasti koja ga uprlja. Greške i grijesi su spram srca poput drva za potpalu koja pojačavaju i raspaljuju vatru. Zbog ovoga kada se god umnože grijesi, vatra u srcu biva žešća, a samo srce slabije. Voda pere prljavštinu i gasi vatru, pa ako

kao što se bijela odjeća očisti od nečistoće. Uvedi ga u kuću bolje od njegove i zamjeni mu porodicu boljom od njegove i uvedi ga u Džennet i sačuvaj ga od kaburske patnje, i patnje u Džehennemu i proširi mu kabur i osvijetli ga. Allahu nemoj da nama spriječiš njegovu nagradu i da nas u zabludu odvedeš nakon njega.“

Poželjno je da prilikom svakog tekbira podigne ruke. Ukoliko je umrla osoba žena zamijeniće izrazom: „Allahummegfir leha..“ do kraja dove, a ukoliko bi se klanjala dženaza za dvije osobe reći će: „Allahummegfir lehuma...“ do kraja dove, a u slučaju tri osobe ili više reći će: „Allahummegfir lehum...“ do kraja dove. Ukoliko bi se klanjala djetetu iz pobačaja reći će umjesto: „Allahummegfir lehu...“ slijedeću dovu: **„Allāhummedž`alhu fertan ve zuhren livālidejhi ve šefi`an mudžāben, Allāhumme sekil bihi mevāzinehumā ve e'azim bihi udžūrehumā ve elhikhu bisālihi selefil mu`minīn vedž`alhu fī kefāleti Ibrahīme**

---

je hladna tijelu donosi čvrstinu i snagu. Ukoliko uz to dođe snijeg i led, to je još jače u hlađenju, jačini i čvrstoći tijela, i još bolje otklanja trag grijeha.’ Ovo je njegov govor po značenju, s tim da je u potrebi za dodatnim pojašnjenjem i tumačenjem.“ Vidjeti: Ibnul-Kajjim, *Igasetul-lehfan min mesajidiš-šejtan*, 1/57., *Mektebetul-me'arif*, Rijad. (op. rev.)

**`alejhisalātu ves-selāmu vekihi bi rahmetike
`azabel-džehīm.**

O Allahu, učini ga čuvanom i garantovanom nagradom za njegove roditelje i učini ga njihovim šefadžijom čiji se šefa'at prihvata. Allahu, otežaj njime vagu njihovih dobrih djela, povećaj njime njihovu nagradu, pridruži ga dobrim prethodnicima vjernika, učini da se o njemu brine Ibrahim, alejhisselam, i sačuvaj ga milošću svojom džehennemske patnje.“

Od Sunneta je da imam stoji naspram glave umrlog muškaraca, a naspram pojasa kod umrle žene. U slučaju klanjanja dženaze za više osoba pretpostaviće se muška umrla osoba prema imamu, a ženska iza tako da dođe bliže kibli, a u slučaju klanjanja dženaze dječaku pretpostaviće se naspram umrle žene, a zatim nakon nje djevojčica, tako što će glava dječaka se poravnjati naspram glave muškarca, a pojas žene naspram glave muškarca, kao što će glava djevojčice se poravnati sa glavnom žene, pa će pojas obje njih biti naspram glave muškarca. Svi klanjači će se poredati iz imama, a ukoliko neko ne bi mogao naći mjesto pozadi sa klanjačima dozvoljeno mu je stati uz imama sa njegove desne strane.

8. Način ukopa umrloga:

Propisano je da se iskopa kabur dubine do pojasa muškarca, kao i da se napravi lahd (blaga udubina) sa strane kible u kaburu, tako da se umrla osoba položi u dijelu lahda na njenu desnu stranu i da se odvežu svežnji na kefinima bez da se kefini skidaju sa njega. Također, neće se otkrivati lice umrlog, bio muško ili žensko, uzet će se cigle i staviti iznad njega (tako da se zatvori cijeli lahd), kako bi ga to zaštitilo od zemlje (kojom bude zatrpavan kabur). Ukoliko ne bi mogli naći cigle, onda nešto drugo, poput ploča, kamenja ili komada drveta, što će ga štititi od zemlje. Zatim će se zatrpati zemljom, i pohvalno je da se pri tome kaže: „Bismillah ve 'ala milleti resulillah – u ime Allaha i na vjeri Allahovog Poslanika.“ Kabur će se podići koliko je pedalj, zatim će se zagrnuti sitnim kamenčićima i poprskati vodom, ukoliko u tome ne bude poteškoće. Poželjno je da oni koji su ispratili dženazu stanu kod kabura i upute dovu Allahu za umrloga, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi završio sa ukopom umrloga – stao bi kod njega i rekao: „**Tražite oprost za vašeg brata i molite da ga Allah učvrsti jer on sada biva ispitivan.**“

9. Dozvoljeno je onima koji nisu klanjali dženazu umrlome da mu klanjaju nakon što bude ukopan, jer je Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem, tako činio, s tim da ne pređe mjesec dana

od ukopa, pa ukoliko bi prošao duži period od mjesec dana nije propisano da mu se klanja dženaza kod kabura, jer nije prenešeno od Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, da je bilo kome klanjao dženazu nakon prolaska više od mjesec dana nakon ukopa.

10. Nije dozvoljeno porodici umrloga da spremaju hranu narodu, jer je Džerira ibn Abdullaha, radijallah `anhu, rekao: „**Smatrali smo odlazak porodici umrloga i njihovo spremanje hrane od oblika naricanja nad mrtvim.**“ (Bilježi ga imam Ahmed sa dobrim lancem prenosilaca) Međutim spremanje hrane njima ili za njihove goste u tome nema smetnje, tako je propisano za njihove komšije i bližnje da im spremaju hranu, jer je Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem, kada mu je došla vijest da je umro Dža`fer ibn ebi-Talib, radijallah `anhu, u Šamu – naredio svojoj porodici da spremaju hranu za Dž`aferovu porodicu i rekao: „**Doista ih je zadesilo ono što ih je zauzelo.**“ Isto tako nema smetnje da porodica pozove svoje komšije ili druge da jedu hranu koja im je poklonjena, kao što nema za to određeno vrijeme u šerijatu od onoga što mi znamo u pogledu toga.
11. Nije ženi dozvoljeno odvajanje i žalost zbog umrloga duže od tri dana, osim u slučaju njenog muža, kada joj propisano četiri mjeseca i deset dana. Ukoliko bi bila trudna onda će period

žaljenja i pričega trajati sve dok se ne porodi, zbog vjerodostojnih predaja od Allahovog Poslanika, sallallahu `alejhi ve sellem, o tome. Što se tiče muškarca njemu nije propisano da se odvaja od bilo koga od svojih bližnjih ili drugih osoba u takvoj situaciji.

12. Muškarcima je propisano posjećivanje mezarja s vremena na vrijeme kako bi dovio za umrle i tražio oprost za njih i kako bi se time prisjećao na smrt i na ono što dolazi nakon nje, kao što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem: **„Posjećujte kaburove, jer će vas to podsjećati na Ahiret.“** (Bilježi ga imam Muslim u svome *Sahihu*), kao što je podučavao svoje ashabe da prilikom odlaska na mezarje kažu: **„Esselāmu `alejkum ehled-dijāri minel-mu`minīne vel-muslimīne ve innā inšāallāhu bikum lāhikūn, neselullāhe lenā ve lekumul-`āfijeh. Jerhamellāhul-mustekdimīne minnā vel-muste`hirīne.** / Neka je mir na vas stanovnici ovoga mjesta od mu`mina i muslimana. Mi ćemo vam se, ako Allah htjedne, uskoro pridružiti. Molimo Allaha da i nama i vama podari sigurnost i da se smiluje onima koji prethodiše i onima kasnije dolaze.“

Što se tiče žena njima nije propisano da obilaze mezarje, jer je Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve selle, prokleo žene koje obilaze kaburove, jer se njihovim obilaskom čini fitna kao i zbog

njihove manjkavosti sabura. Također im nije dozvoljeno da prate dženazu do mezarja, jer im je Allahov Poslanik, sallallahu `alejhi ve sellem, to zabranio, dok je klanjanje dženaze umrlome bilo u mesdžidu ili musalli propisano i muškarcima i ženama.

Ovime privodim kraju ono što se pružila prilika za napisati.

Neka je Allahov mir i blagoslov na našeg Poslanika Muhammeda, na njegovu porodicu, sljedbenike i sve njegove ashabe.